

İTHAKİ DÜNYA KLASİKLERİ

MİHAİL BULGAKOV

BEYAZ MUHAFİZ

Ruşçadan Çeviren

HAZAL YALIN

ithaki

BİRİNCİ KISIM

1

Milat yortusunun 1918'inci, devrimin başladığının ikinci yılı ulu bir yıldız, korkunçtu da.* Yazın güneş bereketliydi, kışın da kar; özellikle de iki yıldız asılıydı gökyüzünün yücesinde: Çobanyıldızı, yani Akşamyıldızı, Venüs ile kırmızı, titrek Mars.**

* 1918, İç Savaş'ın ilk yılı olmasının haricinde, Ukrayna için özellikle sarsıcıydı; Kiev'de arka arkaya iktidar değişiklikleri yaşanıyordu. 31 Ekim (13 Kasım) 1917'de Bulgakov Rusya'nın Smolensk oblastına bağlı Vyazma'dayken Merkezi Rada iktidarı ele geçirdi ve ilkin (7/20 Kasım) Rusya Federal Cumhuriyeti bünyesinde Ukrayna Halk Cumhuriyeti'ni, 11/24 Ocak 1918'de de bunun bağımsızlığını ilan etti. 26 Ocak (8 Şubat) 1918'de Bolşevikler Kiev'i ele geçirerek Sovyet iktidarını kurdular. 1 Mart'ta şehir Alman kıtalarının eline geçti ve kısa bir süreliğine Merkezi Rada iktidarı tekrar kuruldu. 29 Şubat'ta Almanların dağıttığı Merkezi Rada yerine "Ukrayna devleti" başkanı olarak hetman P. Skoropadskiy'in iktidarı açıklandı. 14 Kasım'da Simon Petlyura, hetmana karşı ayaklanma ilan etti ve 14 Aralık'ta isyancılar Kiev'i işgal etti. 5 Şubat 1919'da Kızıl Muhafızlar, Simon Petlyura'yı Kiev'den attı ve Sovyet iktidarı tekrar ilan edildi.

** Venüs barış, sevgi, mutluluk bereket yıldızı; Mars ise savaş, nefret, kan, ölüm.

Ama günler barış yıllarında da kanlı yıllarda da ok gibi uçar gider; genç Turbinler* beyaz, salkım saçak aralık ayının zehir gibi ayazda nasıl gelip çattığını anlamadılar bile. Ah, karla ve mutlulukla parlayan çamlar, yeni yıl babalarımız! Anacığım, aydınlık kraliçe, neredesin?

Yelena'nın kızının Yüzbaşı Sergey İvanoviç Talberg ile evlenmesinden bir yıl sonra ve büyük oğul Aleksey Vasilyeviç Turbin zorlu seferlerden, askerlikten ve dertlerden sonra Ukrayna'ya, Şehir'e,** ana yuvasına döndüğü hafta, anasının cenazesi olan beyaz tabutu Alekseyev yokuşundan Podol'a, Vzvoz'daki küçük Aziz Nikolay Kilisesi'ne taşıdılar.

Annesini defnettiklerinde aylardan mayıstı; vişne ağaçları ve akasyalar sivri, barok pencereleri sarmıştı. Kederden ve şaşkınlıktan kekeleyen Aleksandr Baba altın yaldızlı cübbesinde parlıyor ve kıvılcımlar saçıyordu; suratı ve boynu eflatun diyakoz ise kenarları gıcırdayan çizmelerinin ucuna kadar silme yaldızdı ve kasvetli bir tavırla, çocuklarını terk eyleyen anaya kilise vedasının sözlerini homurdanıyordu.

Aleksey, Yelena, Talberg, Turbinlerin evinde büyüyen Anyuta ve ölümle sersemlemiş, buklesi sağ kaşının üzerine asılı Nikolka, eski, kahverengi Aziz Nikolay'ın*** ayağı dibinde duruyorlardı. Nikola'nın kuş gagasını andıran uzun burnunun iki yanına kondurulmuş mavi gözleri dalgın, ölgün bakıyordu. Ara sıra ikonastasa kaldırıyordu

* Turbin, Bulgakov'un anne tarafından büyükannesinin kızlık soyadıydı.

** Kiev.

*** Bizde Noel Baba olarak bilinen Hıristiyan azizinin ikonası.

gözlerini, yarı karanlıkta boğulan sunağın üzerinde ke-
derli ve esrareniz Tanrı'nın yükseldiği, Nikolka'ya göz
kırptığı yere. Neydi günahı? Adaletsizlik mi? Hepsini bir
araya gelmişken, nihayet huzur vakti başlamışken neden
koparıp almak gerekmişti anasını?

Kara, yarılmış gökyüzüne uçan Tanrı cevap vermedi;
Nikolka, olan biten her şeyin her zaman olması gerektiği
gibi sadece hayra yönelik olduğunu henüz bilmiyordu.

Ayin bitti, sundurmanın tok bir sesle yankılanan par-
kelerine çıktılar, kocaman şehirden geçerek, babalarının
kara mermer bir haçın altında yatmakta olduğu mezarlığa
kadar analarına eşlik ettiler. Ve analarını toprağa verdiler.
Ah... ah...

Ölümden önce uzun yıllar boyunca, Alekseyev Yokuşu
13 Numara'nın yemek salonundaki tuğla soba ısıtmış ve
büyütmüştü küçük Yelena'yı, büyük Aleksey'i ve minicik
Nikolka'yı. Ne çok okumuşlardı *Zaandam Marangozu*'nu,*
sobanın önündeki tuğla sahanlığın yanında; saat gavot**
çalardı ve aralık sonunda hep çam kokardı ve rengârenk
parafin yanardı yeşil dallarda.

Şimdi Yelena'nın kaldığı annelerinin yatak odasında
gavot çalan bronz saate cevap olarak yemek odasındaki
kara duvar saati hisara çarpan top mermileri gibi vurur-
du. Babası çok önceden almıştı onu, kadınların gülünç,
omuzları vatkalı, kolları üflenmiş gibi elbiseler giydikleri

* *Zaandam Marangozu*, Pyotr Furman'ın (1816-1856) Büyük
Petro'nun çocukluğuyla ve Hollanda'da Zaandam'da bulunup ter-
sanede çalıştığı yıllarla ilgili romanı.

** (Orj.) Gavotte. Eski bir Fransız dans melodisi.

zamanlarda. Öyle alışkınlardı ki saate, bir mucize eseri duvardan yitip gidecek olsaydı eğer, tanıdık bir ses ölmüş de boş kalan yerini dolduracak bir şey bulunamazmış gibi keder doğardı. Ama ne mutlu ki ölümsüzdü saat, Zaan-dam Marangozu da ölümsüzdü, Hollanda sobası da bilge bir kaya gibi en zorlu zamanlarda hayat ve sıcaklık verirdi.

İşte bu soba ve eski kırmızı kadife kaplı mobilyalar ve parlak topuzlu karyolalar, yıpranmış halılar, rengârenk ve kıpkırmızı, Aleksey Mihayloviç'in şahin tutan elini resmeden, bir cennet bahçesinde ipeksi bir gölün kıyısında XIV. Louis'yi resmeden halılar, şark işi desenleri kızılıcığa yakalandığında küçük Nikolka'nın hayallerine giren muhteşem kıvrımlarla bezeli Türk halıları, sonra abajurun altındaki esrarengiz ve eski çikolata ve Nataşa Rostova kokan bronz lamba, aralarında *Yüzbaşının Kızı*'nın da olduğu yeryüzünün en güzel kitaplarının rafları, altın yaldızlı bardaklar, gümüş yemek takımları, portreler, perdeler, genç Turbinlerin büyüdüğü yedi tozlu oda, bütün bunları en zorlu zamanlarda çocuklarına bırakmıştı anaları; nefes nefese ve güçten düşmüşken gözleri yaşlı Yelena'nın eline sarılıp demişti ki:

“Kardeşçe... yaşayın.”

Ama nasıl? Nasıl yaşanacak?

Aleksey Vasilyeviç Turbin, büyük olanı, genç doktor, yirmi sekiz yaşındaydı. Yelena, yirmi dört. Onun kocasını, Yüzbaşı Talberg, otuz bir; Nikolka ise on yedi buçuk. Hayatları daha baharında kesintiye uğramıştı âdeta. Kuzey rüzgârları* epeydir süpürüyordu meydanları; süpü-

* Şubat Devrimi, Ekim Devrimi, İç Savaş, savaş komünizmi...

rüyor, süpürüyor, dinmek bilmiyor, vakit geçtikçe daha kötü oluyordu. Turbinlerin en büyüğü Dinyeper'in üzerindeki dağları sarsan ilk patlamadan sonra memleketine dönmüştü. Aman, diye düşünüyordu, bitecek bu da, çikolata kitaplarda yazan hayat başlayacak; ama o hayat başlamamakla kalmıyor, her şey gitgide daha da korkunç oluyordu. Kuzeyde uludukça uluyordu boran, burada da toprağın endişeli böğrü ayaklarının altında gümbürdüyordu, homurdanıyordu. 1918 yılı sonuna yaklaşıyordu ve gün geçtikçe daha uğursuz, amansız görünüyordu her şey.

Duvarlar yıkılacak, ürken şahin beyaz koldan kalkıp uçacak, bronz lambanın ateşi sönecek, *Yüzbaşının Kızı* sobada yanacak. Anası çocuklarına demişti ki:

“Yaşayın.”

Oysa onların önünde ıstırap ve ölüm vardı.

Karanlıkta bir gün, analarının defninden az sonra, Aleksey Turbin kalkıp Aleksandr Baba'ya gitti ve dedi ki:

“Kederimiz çok, Aleksandr Baba. Anamı unutmak güç, devir de öyle zorlu ki... En önemlisi, daha yeni dönmüş, hayatı yoluna koyarız diye düşünürken, şimdi...”

Sustu ve günbatımının karanlığında masaya otururken düşüncelere daldı, uzaklara baktı. Kilise bahçesindeki dallar örtmüştü papazın kulübesini. Sanki şu kitaplarla tika basa dolu sıkış tıkış çalışma odasının duvarının ardında esrarlı, karman çorman bir bahar ormanı başlıyordu. Şehir akşam uğultusuyla uğulduyor, leylak kokuyordu.

“Elden ne gelir, elden ne gelir,” diye homurdanmaya başladı papaz, mahcup bir tavırla. (İnsanlarla sohbet etmesi gerektiğinde hep mahcup olurdu.) “Tanrı'nın iradesi.”

“Belki günün birinde biter bütün bunlar? İleride daha iyi olur?” diye sordu Turbin, başka birine sorar gibi.

Papaz koltuğunda kıpırdandı.

“Zor zamanlar, zor, ne diyeceksin,” diye homurdandı, “ama ümitsiz olmamak gerek...”

Sonra ansızın, cübbesinin kara yeninden çıkarıverdiği beyaz elini bir kitap öbeğinin üzerine koydu, en üsttekini de dantelli bir ayraçla işaretlenmiş yerinden açtı.

“Ümitsiz olmamak gerek,” dedi mahcup ama her nasılsa pek ikna edici bir tavırla. “Ümitsizlik büyük günah... Gerçi bana daha başka imtihanlar da olacak gibi geliyor. Hem de nasıl, büyük imtihanlar.” Kendinden daha emin konuşuyordu. “Biliyor musunuz, son zamanlarda kitap başında oturuyorum devamlı, tabii ihtisas alanım çoğunlukla ilahiyat kitapları...”

Pencereden gelen ışık sayfanın üzerine düşsün diye hafifçe kaldırdı kitabı ve yüksek sesle okudu:

“Üçüncü melek tasını ırmaklara ve pınarlara boşalttı ve [su] kana dönüştü.”

2

İşte böyle, bembeyaz, salkım saçak bir aralıktı. Fırlayan bir ok gibi ilk yarısına yaklaşıyordu. Milat yortusunun ışıltısı karla örtülü caddelerde hissediliyordu artık. 1918 yakında bitiyordu.

İki katlı 13 numaranın yapısı da çok şaşılası (cadde tarafından bakınca Turbinlerin dairesi ikinci katta; birinci, yani zemin kat da küçük, tatlı, dik bir avluya bitişik) bahçe

dimdik bir yamaca yapışık, ağaçların bütün dalları sarkık, yerde. Tepe karla örtülüydü, avludaki barakalar uyukluyordu, dev bir kesmeşeker olmuş çıkmıştı. Ev beyaz generalin şapkasını takmıştı, alt katta (cadde tarafından birinci kat, avlu tarafından ise Turbinlerin verandasının altında, bodrum) ödlele mühendis, huysuz burjuva Vasiliy İvanoviç Lisoviç'in dairesinde zayıf sarı ışıklar yanıyordu, üst katta ise neşeyle, apaydınlık ışığırdı Turbinlerin pencereleri.

Aleksey ve Nikolka karanlıkta odun almak için müştemilata çıktılar.

“Lanet olası, odun da az. Bugün gene çalmışlar, bak-sana.”

Nikolka'nın el fenerinden çıkan mavi bir huzme gezindi; duvardaki kerestelerden birinin açıldığı ve dışarıdan aceyleyle çivilendiği belliydi.

“Bu iblisleri oracıkta vurmak gerek! Baksana, bu gece nöbet turalım mı? Biliyorum, 11 Numara'daki çizmeciler bunlar. Namussuz herifler! Odunları da bizden fazla.”

“Boş ver... Gidelim. Şunu al.”

Paslı kilit gıcırdadı, kardeşlerin üzerine talaş yağdı, odunlar devrildi. Akşam saat dokuzaya doğru Zaandam tuğlalarına dokunmak artık mümkün değildi.

Harika sobanın göz alıcı yüzeyinde 1918'in muhtelif zamanlarında Nikolka'nın elinden çıkmış, mürekkeple yazılmış, en derin mana ve anlamla dolu tarihi notlar ve çizimler vardı:

Eğer sana, müttefiklerin imdadımıza geldiklerini söylerlerse inanma. Müttefiklerin hepsi domuz.

Bolşeviklere sempatisi var.

Bir çizim: Momos'un suratı.*

İmza:

Ağır süvari Leonid Yuryeviç.

Dedikodular uğursuz, korkunç.

Kızıl çetelerinin eli kulağında!

Renkli boyalı bir çizim: Mavi püsküllü kürk şapkanın altında sarkık bıyıklı bir baş.

İmza:

Petlyura'yı ezeceksin!

Yelena'nın ve Turbinlerin eski, candan çocukluk arkadaşları Mışlayevskiy, Karas, Şervinskiy'in ellerinden renkli boyalar, mürekkep, vişne suyuyla yazılmış:

Yelena Vasilyevna bizi çok seviyor.

Boy pos fark etmiyor.

Lenoçka, Aida için bilet aldım.

8 numaralı loca, sağ taraf.

1918'in 12 Mayıs günü âşık oldum.

* Antik Yunan mitolojisinde gybet tanrısı.

Şişman ve çirkinsiniz.

Ben bu sözlerden sonra kendimi vururum.

(Aslına çok benzeyen bir browning çizimi.)

Yaşasın Rusya!

Yaşasın mutlakiyet!

*Haziran. Barcarola.**

Bütün Rusya'nın

Borodino gününü hatırlaması boşuna değil.

Kitap harfleriyle, Nikolka'nın elinden:

Sobanın üzerine alakasız şeyler yazılmamasını emrediyorum; aksi takdirde yazan bütün yoldaşlar kurşuna dizilecek ve haklarından yoksun bırakılacaktır. Podol İlçe Komiseri. Hanım, erkek ve kadın terzisi, Abram Prujiner.

30 Ocak 1918.

Üzeri çizili tuğlalar nar gibi kızarmış, kara saat otuz yıl önceki gibi çalıyor: Ding-dong. Yüzü tıraşlı, saçları sarı, 25 Ekim 1917'den beri daha yaşlıca ve kasvetli olan Turbinlerin büyüğü, üzerinde kocaman cepli bir asker ceket, bacaklarında lacivert binici pantolonu ve ayaklarında yumuşak terlikler, en sevdiği pozunda: Koltukta yatar gibi oturmuş. Ayakucundaki alçak sırada Nikolka, buklesi al-

* Venedik gondolcularının şarkısı.

nında, bacaklarını neredeyse büfeye kadar uzatmış; yemek odası küçük. Ayaklarında tokalı çizmeler. Nikolka'nın yârı gitarı, narin ve tok bir dokunuş... Belirsiz bir dokunuş... çünkü, görüyorsunuz ya, hiçbir şey açık seçik belli değil henüz. Şehir endişeli, sisli, fena...

Nikolka'nın omuzlarında beyaz çizgili astsubay apoletleri, sol yanında de uçları sivri, üç renkli bir şevron.* (Birinci milis birliği, piyade, üçüncü takım. Kurulalı dört gün olmuş, başlayan olaylar yüzünden.)

Ama bütün bu olaylara rağmen yemek odası esasen harika. Sıcak, rahat, krem rengi perdeler çekili. Sobanın sıcağı kardeşleri sımsıcak ısıtıyor, mayışıklık doğuruyor.

Büyük olanı elindeki kitabı atıyor, geriniyor.

“Hadi, ‘Teftiş Müfrezeleri’ni çalsana...”

Tın-tı-tın... tın-tı-tın...

*Çizmeler alengirli,
Şapkalar siperliksiz,
İstihkâmci yunkerler** yürüyüşte!*

Büyük olanı eşlik etmeye başlıyor. Gözler kasvetli, içlerinde kıvılcım yanıyor, damarlarında har. Ama alçak sesle, beyler, alçak sesle.

*Merhaba, yazlıkçı gençler,
Merhaba, yazlıkçı kızlar...*

* Üç renk, bugünkü Rusya'nın da renkleri olan Çarlık renkleri.

** Almanca “junker” kelimesinden. Çarlık ordusunda astsubay ile subay arasında askeri rütbe. Genellikle uzman sivil gönüllülerden oluşturulurdu.

Gitar uygun adım yürüyüş çalıyor, tellerden bölük serpiyor, istihkâmcılar yürüyor: Sağ, sağ! Nikolka'nın gözleri hatırlıyor:

Lise. Sıvaları dökülen Aleksandr devri sütunları, top- lar. Yunkerler o pencereden bu pencereye sürünüyor, ateş ediyor. Pencerelede mitralyözler.

Bir avuç asker okulu kuşatmış, tam anlamıyla bir avuç.* Elden ne gelir. General Bogoroditskiy korkmuş, teslim olmuş, yunkerlerle birlikte teslim olmuş. Rezalet.

*Merhaba, yazlıkçı kızlar,
Merhaba, yazlıkçı gençler,
Teftiş çoktan başladı.*

Nikolka'nın gözleri dumanlanıyor.

Ukrayna'nın kızıl tarlaları üzerinde sütun sütun har. Tozla pudralanmış yunker bölükleri toz içinde yürüyor. Olmuştu bütün bunlar, olmuştu. Bitti. Rezalet. Saçmalık.

Yelena perdeleri açtı, kızıl başı kara ışıktaki belirdi. Kardeşlerine tatlı bir bakış fırlattı, saate ise çok, çok endişeli bir bakış. Anlaşılır şey. Hakikaten, nerede kaldı Talberg? Yelena tedirgin.

Bunu gizlemek için kardeşlerinin şarkısına eşlik etme- ye yeltendi ama ansızın durdu, parmağını kaldırdı.

“Durun. İşitiyor musunuz?”

Yedi telli bölük birden kalakaldı: Hazır ol! Diğer üçü de kulak verdiler ve emin oldular: Top sesleri. Ağır, uzaktan, tok sesler. İşte, tekrar: Bum... Nikolka gitarı koydu, hızla kalktı, onun arkasından inleyerek Aleksey de doğruldu.

* Kiev'deki Ekim 1917 silahlı ayaklanması.

Misafir odası, aynı zamanda kabul salonu, karanlık mı karanlık. Nikolka sandalyeye takıldı. Dışarısı *Noel Gecesi** operasından farksız; kar ve minik ışıklar. Titriyor ve yanıp sönüyorlar. Nikolka pencereye sokuldu. Gözlerindeki sıcak ve askeri okul yitti, gözleri bir sesin gergin bekleyişinde. Nerede? Astsubay usulü omuzlarını silkti.

“Şeytan bilir. Svyatoşino** tarafından ateş ediliyor gibi geldi. Tuhaf, bu kadar yakın olamaz.”

Aleksey karanlıkta, Yelena ise pencereye yakın, kara gözlerinde korku görünüyor. Talberg’in bu vakte kadar gelmemiş olması neye alamet? Büyük kardeş onun heyecanını hissediyor, bu yüzden tek kelime etmiyor, oysa ne çok istiyor konuşmayı. Svyatoşino’da. Buna hiç kuşku yok. Ateş açıyorlar, şehre on iki kilometre, fazla değil. Neyin nesi bu?

Nikolka pencerenin mandalına tutundu, diğer eliyle cama yaslandı, kırıp da dışarı süzülecekmiş gibi, burnuyla da bastırdı.

“Keşke gidebilsem oraya, neler olduğunu öğrensem...”

“Tabii ya, bir sen eksiktin orada...”

Yelena endişeyle konuşuyor. Gördün mü talihsizliği. Kocasının bugün en geç, işitiyor musunuz, en geç gündüz üçte dönmesi gerekiyordu, oysa saat oldu on.

Sessizce yemek odasına döndüler. Gitar da kasvetle susuyor. Nikolka mutfaktan semaveri getiriyor, semaver uğursuzca türkü söylüyor, tükürüyor. Masanın üzerinde dışları narin renklerle boyalı, içleri altın yaldızlı, spiral sütunlar gibi özel yapılmış fincanlar. Anneleri Anna Vla-

* N. A. Rimski-Korsakov’un operası.

** Kiev’in banliyösü.

dimirovna varken aile kutlamalarında açılırdı bu servisler ama artık çocuklara her gün çıkarılıyor. Masa örtüsü top seslerine ve bütün bu mayışıklığa, endişeye ve saçmalığa rağmen bembeyaz ve kolalı. Bu, başka türlü yapamayan Yelena sayesinde; bu, Turbinlerin evinde büyüyen Anyuta sayesinde. Şehre giden yollarda belki de karlı, güzel-güzeli Şehir'i ezip parçalayacak ve huzur kalıntılarını topuklarının altında çiğneyecek hain düşmana rağmen pırıl pırıl parlıyor döşeme; şimdi, aralık ayında, masanın üzerinde, mat, sütun şeklinde bir vazunun içinde hayatın güzelliğine ve yıkılmazlığına delil olan mavi ortancalarla iki de kasvetli, mayışmış gül var. Çiçekler. Çiçekler: ünlü şekerlemeci Markiz'deki tezgâhtar kızın arkadaşı, Nice Çiçekleri adlı lüks çiçek mağazasındaki tezgâhtar kızın arkadaşı, Yelena'nın sadık hayranı, muhafız alayından Leonid Yuryeviç Şervinskiy'in getirdiği çiçekler. Ortancaların gölgesindeki lacivert desenli tabakta birkaç dilim salam, şeffaf yağ kabında tereyağı, bisküvi kâsesinin içinde gümüş tatlı çatalıyla bıçağı, bir de beyaz, uzunca somun. Atıştırmak ve fincanlardan içmek harika olurdu, bunca karanlık olmasaydı her şey... Ah... Ah...

Alacalı bir horoz çaydanlığa binmiş gidiyor, semaverin parıldayan kenarında Turbinlerden üçünün çarpılmış yüzleri yansıyor, bir de Nikolka'nın yanakları, Momos'un yanakları gibi.

Yelena'nın gözlerinde keder, kızıla çalan bir ateşle örtülü lüleleri de hüznle sarmış.

Hetmanın para yüklü arabasıyla bir yerlere takılıp kalmış Talberg, yemeği mahvetti. Kim nereden bilecek, başına iyi bir şey mi geldi, yoksa fenalık mı? Erkek kardeşler

kayıtsızca çiğniyorlar sandviçlerini. Yelena'nın önünde soğumakta olan bir fincanla "San Fransiscolu Bey". Gözleri dumanlanmış, görmeden bakıyor kelimelere:

"...karanlık, okyanus, boran."

Okumuyor Yelena.

Nikolka sonunda dayanamıyor:

"Neden böyle yakından ateş ediyorlar, bilebilseydim keşke. Yani, şey olamaz ki..."

Kendi sözünü kesti, kıpırdadıkça semaverdeki sureti bozuldu. Sessizlik. Yelkovan on geçeyi aşıyor ve tik tak, çeyreğe gidiyor.

"Ateş ediyorlar çünkü Almanlar alçak," diye homurdandı ansızın büyük kardeş.

Yelena gözlerini saate kaldırıyor ve soruyor:

"Gerçekten de bizi kaderimize mi terk edecekler, gerçekten böyle mi?" Sesinde keder.

Kardeşler emir almış gibi kafalarını sallıyor ve yalana başlıyorlar.

"Hiçbir şey belli değil," diyor Nikolka ve ekmeğini ısırtıyor.

"Benim söylediklerim de, hımm... ihtimale dayalı. Söylentiler."

"Hayır, söylenti değil," diye cevap veriyor Yelena sertçe, "söylenti değil bu, doğru; bugün Şçeğlova'yı gördüm, dedi ki Borodyanka'dan ** çekilmiş iki Alman alayı."

* İvan Bunin'in (1870-1953) ünlü öyküsü bu kelimelerle biter.

** Kiev'in yaklaşık 50 kilometre kuzeybatısında bir demiryolu istasyonu.

“Saçma.”

“Düşünsene,” diye başlıyor büyük kardeş, “Almanların o namussuzun şehre yaklaşmasına izin vermeleri akıl kârı mı? Düşünsene, ha? Ben şahsen Almanların o herifle bir dakika bile birlikte yaşayabileceklerini kesinlikle düşünemem. Düpedüz absürt. Almanlar ve Petlyura. Onun hayduttan başka bir şey olmadığını söyleyen kendileri. Gülünç.”

“Of, neler söylüyorsun. Artık ben de tanıyorum Almanları. Kırmızı pazı bantlı bir kısmını kendim de gördüm. Sarhoş bir astsubay, yanında bir köylü karısı. Kadında sarhoş.”

“Ne çıkar bundan! Kimi bozgun söylentileri Alman ordusunda bile çıkabilir.”

“Yani size göre Petlyura şehre giremez mi?”

“Hımm... Bence bu mümkün değil.”

“Apsolman.* Bana bir fincan daha çay koyar mısın lütfen... Heyecanlanma. Ne derler, sükûnetini koru.”

“Tanrım, Sergey nerede peki? Geldikleri trenin saldırıya uğradığına eminim ve...”

“Neler uyduruyorsun kafanda! O hat tamamen açık.”

“Neden gelmedi peki?”

“Ulu Tanrım! Yolculuğun nasıl olduğunu kendin de biliyorsun. Her istasyonda belki de üç saat beklemiştir.”

“Devrim yolculuğu. Bir saat gider, iki saat durursun.”

Yelena derin bir iç geçirdikten sonra saate baktı, bir süre sustu, sonra gene başladı:

“Tanrım, Tanrım! Almanlar bu namussuzluğu yap-

* Fr. Absolutent. Kesinlikle.

masalardı her şey harika olacaktı. Şu sizin Petlyura'yı sinek gibi ezmek için alaylarından ikisi yeter. Hayır hayır, görüyorum ben, Almanlar adice ikili oynuyorlar. O pohpohlanan müttefikler nerede peki? Alçaklar. Onca söz verdiler..”

Ansızın türküye başladı o vakte kadar susan semaver; gri küllerle örtülü kömürler de sobanın tablasına düştü. Kardeşler ellerinde olmaksızın sobaya baktı. Cevabı işte bu. Buyurun:

Müttefikler domuz.

Yelkovan çeyrek geçede durdu, saat vakarla boğazını temizledi ve bir defa vurdu ve o dakika holdeki tavanın altında çınlayan, ince bir zil sesi cevap verdi saate.

“Tanrı'ya şükür, Sergey geldi,” dedi büyükleri mutlulukla.

“Talberg bu,” diye onayladı onu Nikolka ve kapıyı açmaya koştu.

Yelena pembeleşti, ayağa kalktı.

Ama gelen Talberg değildi. Üç kapı gümlledi, Nikolka'nın şaşkın sesi merdivende tok bir akisle yankılandı. Cevap veren bir ses. Seslerin ardından merdivende takırdamaya başladı postal ve ökçeler. Holün kapısı soğuğa açıldı, Aleksey ile Yelena'nın karşısında uzun boylu, geniş omuzlu, topuklarına kadar inen boz kaput giymiş, apoletlerine silinmez kalemle üç yıldızlı teğmen rütbesi çizilmiş biri belirdi. Kapuşonu buzla örtülmüştü, kahverengi süngülü ağır tüfeği de doldurmuştu holü.

Boğuk tenor sesiyle, “İyi günler,” diye şakıdı ve katılaştırmış parmaklarını kapüşonuna attı adam.

“Vitya!”

Nikolka adamın bağcıkları çözmesine yardım etti, kapüşon sıyrıldı, arkasından kokartı kararmış bir subay kasketi de; kocaman omuzların üzerinde Teğmen Viktor Viktoroviç Mışlayevskiy’in başı belirdi. Çok güzel bir baştı bu, geçmişin, asil bir soyun ve yozlaşmanın tuhaf ve kederli ve çekici bir güzelliği vardı. Başka başka renklerde yürekli gözlerde, uzun kirpiklerde bir güzellik. Kemerli bir burun, mağrur dudaklar, beyaz bir alın, temiz, izsiz. Ama bakın, ağzın bir köşesi kederle düşmüş, çenesi de sanki bu asil yüzü yontan heykeltıraşta kil tablasını bir ucundan ısırp koparmak ve şu erkek yüzüne küçük ve biçimsiz bir kadın çenesi kondurmak gibi acayip bir fantezi doğmuşçasına çarpık kesimli.

“Nereden geliyorsun?”

“Nereden?”

“Dikkatli ol,” diye cevap verdi Mışlayevskiy bitkince, “kırmayasın. İçinde votka şişesi var.”

Nikolka, cebinde gazete kâğıdına sarılı bir şişenin ağzı görünen ağır kaputu özenle astı. Sonra ahşap kılıfındaki ağır mavzeri de astı. Geyik boynuzlarının altındaki raf sallandı. Mışlayevskiy ancak o zaman Yelena’ya döndü, onun elini öptü ve dedi ki:

“Krasniy Traktir’den* geliyorum. Lena, müsaade et, geceyi burada geçireyim. Eve gidemem.”

“Ah, Tanrım, elbette.”

Mışlayevskiy ansızın inlemeye başladı; parmaklarına

* Kiev’in güneyinde bir köy.

hohlamaya çalışıyordu ama dudakları itaat etmiyordu. Beyaz kaşları ve kırpık, buz bağlamış kadife bıyıkları çözülmeye başladı, yüzü ıslandı. Turbinlerin büyüğü ceketin düğmelerini çözdü, kirli gömleği çekerken parmağını di-kişlerinde gezdirdi.

“Evet, tabii ya... Bit kaynıyor.”

Korkan Yelena, “Bakın,” dedi telaşla, Talberg’i de unutmuştu o dakika. “Nikolka, mutfakta odun var. Bir koşu git de kazanı yak. Ah, olacağı varmış ya, Anyuta’yı da salmış bulundum. Aleksey, ceketini çıkar onun, çabuk ol.”

Mışlayevski yemek odasında, tuğla sobanın yanın- da bir iniltinin ardından sandalyeye yığıldı. Yelena koşturmaya ve anahtarları şakırdatmaya başladı. Turbin ile Nikola dizlerinin üzerine çöküp Mışlayevskiy’in bacaklarından baldırları tokalı daracık şık çizmelerini çekerek çıkardılar.

“Usulca... Ah, usulca...”

Kirli, lekeli tozlukları çıkardılar. Altında leylak rengi ipek çoraplar. Nikolka ceketini bitler gebersin diye hemen- cecik soğuk verandaya attı. Kara lastiklerle bağlanmış kirli mi kirli patiska gömleği, askılı mavi pantolonu içinde Mış- layevskiy incecik ve kapkara, hastalıklı ve acınası kalakaldı. Morarmış avuçlarını tuğlalara vurdu, üzerlerinde gezdirdi.

Söylentiler... dedikodu...

Haydutlar... eli kulağında...

Âşık oldum... mayısta...

“Nasıl alçak bunlar!” diye bağırdı Turbin. “Size keçe çizmeyle kürk kaban da veremiyorlar mı?”

“Keçe çiz...meler,” diye taklit etti Mışlayevskiy onu, ağlayarak, “keçe...”

Dayanılmaz bir acı elleriyle ayaklarını kesiyordu sıcakta. Yelena'nın mutfaktaki adımlarının durduğunu işitince hiddetle ve gözyaşları içinde haykırdı:

“Meyhane kavgası gibi!”

Kıvrınarak çöküverdi, parmaklarıyla çoraplarını gösterdi, inledi:

“Çıkarın şunları, çıkarın, çıkarın...”

İğrenç bir denatüre alkol kokusu yükseldi, kar yığını eriyordu leğende, bir kadeh votkayla göz açıp kapayıncaya kadar sarhoş oluvermiş Teğmen Mışlayevskiy, gözleri boz bulanık.

“Kesilmelerine gerek yok ya? Tanrım...” Acıyla sallanıyordu koltukta.

“Dur hele, bekle... Yok bir şey... Büyük parmak donmuş. İşte... geçecek. Bu da geçecek.”

Nikolka çömeldi ve bir çift temiz siyah çorabı giydirmeye koyuldu; Mışlayevskiy'in odunu andıran katılaşmış kolları kalın, tüylü bornozun içine süzüldü. Yanaklarında al benekler belirdi ve temiz çamaşırların, bornozun içinde iki büklüm olup yumuşadı ve tekrar canlandı buz bağlamış Teğmen Mışlayevskiy. Pencerenin pervazına vuran dolu gibi yakası açılmadık küfürler de sıçradı odada. Gözlerini iyice kısmış, birinci mevkide giden kurmay heyetine, Albay Şçetkin diye birine, ayaza, Petlyura'ya, Almanlara, tipiye söviyordu ve en yakası açılmadık küfürleri de Ukrayna hetmanına savurdu.